

115. výročí narození profesora Františka Weyra

Renata BOHÁČKOVÁ

25. dubna 1994 uplynulo 115 let od narození Františka Weyra, profesora brněnské právnické fakulty, který se proslavil především jako spoluvůrce ryzí nauky právní – normativní teorie a zakladatel brněnské normativní školy právní.

František Weyr se narodil 25.4.1879 ve Vídni. V roce 1904 ukončil studia na české právnické fakultě Karlovy univerzity a získal doktorát. Po promoci nastoupil do služeb dolnorakouské politické správy a zahájil tak svou dráhu v praktickém povolání. Postupně působil u vídeňského místodržitelství, u okresního hejtmanství, u Ústřední statistické komise a u ministerstva pro kulturu a vyučování. V roce 1909 se vrátil opět do Prahy a nastoupil u Zemské statistické kanceláře království Českého. V témže roce se habilitoval na právnické fakultě české univerzity v Praze v oboru správní vědy a správního práva česky publikovanou prací „Príspevky k teorii nucených svazků“, jakož i německým pojednáním „Zum Problem eines einheitlichen Rechtssystems“. Po své habilitaci se ujal Weyr suplování přednášek z rakouského práva ústavního a správního na pražské technice. V roce 1912 se stal mimořádným a o sedm let později řádným profesorem právních věd na brněnské technice. Po vzniku republiky v roce 1918 byl zvolen poslancem Národního shromáždění za národně demokratickou stranu. Jako člen ústavního výboru parlamentu se podílel na přípravě československé ústavy a řady dalších ústavních zákonů. V letech 1919–1929 pracoval jako předseda Statistické rady státní a byl pověřen funkcí prezidenta Státního statistického úřadu, v letech 1920–1930 vykonával místopředsednictví v Moravské jednotě právnické.

Těžiskem Weyrova úsilí byla ale především práce pedagogická a vědecká. Jeho životním posláním se stalo působení na právnické fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Weyr, který se aktivně podílel na založení brněnské právnické fakulty, byl hned po jejím otevření v roce 1919 jmenován jejím řádným profesorem v oboru ústavního práva a stal se prvním děkanem fakulty. Na děkanský stolec dosedl celkem třikrát (ve studijních letech 1919/20, 1927/28 a 1935/36). Ve studijním roce 1923/24 byl zvolen rektorem Masarykovy univerzity. Jako vyjimečná osobnost se stal terčem čistky prováděné akčním výborem v únoru 1948. Byla mu zastavena činnost a v únoru 1949 musel fakultu opustit a tak odešel do penze. O několik let později, 29. června 1951, umírá.

Hlavním a nejdůležitějším oborem Weyrovy vědecké a literární činnosti se stala právní teorie, resp. právní filozofie. František Weyr je považován za spoluvytvářce (společně s Hansem Kelsenem) nového právně-teoretického, resp. právně-filozofického směru, známého pod názvem ryzí nauka právní – normativní teorie.

Weyr, nespokojen se stavem tradiční právní vědy, si ve své vědecké práci vytýčil úkol vybudovat skutečnou právní vědu, jejímž jediným předmětem je právo, soubor právních norem (Sollen). Právní věda se má zabývat toliko poznáváním svého předmětu, má-li zůstat právní vědou a nemá-li se stát právní politikou. Poznávání tohoto předmětu – právních norem – nesmí být prováděno žádným metodologickým synkretismem. Proto hlavním úsilím normativní teorie bylo očistit metodu tradiční právní vědy od metodologicky cizích příměsků sociologických a přírodovědeckých a vybudovat metodu poznávání světa jaký být má (Sollen) – metodu normativní, odlišnou od metody poznávání světa jaký je (Sein).

Základní myšlenky budou normativní teorie formuloval Weyr poprvé ve svých dvou raných pracích „Příspěvky k teorii nucených svazků“ a „Zum Problem eines einheitlichen Rechtssystems“ (obě z roku 1908). „Základy filozofie právní (nauka o poznávání právního)“ (1920) jsou Weyrovým prvním samostatným spisem, v němž vyložil nový právně filozofický systém, normativní teorii. Byl jím dán základ pro výstavbu metodologie právní vědy. Výsledky svého bádání v právní noetice shrnuje pak do svého největšího díla – „Teorie Práva“ (1936). V roce 1946 se objevuje další Weyrova práce z oboru právní filozofie, „Úvod do studia právního (normativní teorie)“, která má sloužit především jako studijní pomůcka.

Normativní teorii šířil František Weyr mezi studenty na brněnské právní fakultě. Postupně získal pro své učení řadu dalších stoupenců a vytvořil tak záhy brněnskou školu normativní teorie, která se stala jádrem celé brněnské školy právní. Jako zakladatel brněnské normativní školy právní proslavil František Weyr brněnskou právní fakultu doma i v zahraničí.

František Weyr nesoustředil svůj zájem pouze na jediný vědní obor. Jeho myšlenky přesáhly oblast právní teorie a ovlivnily i sféru ústavního práva, správní vědy a správního práva, statistické vědy, národohospodářské politiky, sociologie a v neposlední řadě i mezinárodního práva.

Zvláštní pozornost si zaslouží především práce z ústavního práva. Hlavním Weyrovým státovědeckým dílem je „Soustava československého práva státního“ (1921, 1924), která je soustavným zpracováním ústavních předpisů obnoveného státu. K problematice ústavního práva se pak znovu vrací v díle „Československé právo ústavní“ (1937).

Vědecký přínos Františka Weyra je skutečně veliký a jeho osobnost již není možno odmyslet z právní vědy.